

LIETUVOS BANKO

RINKOS OPERACIJŲ DEPARTAMENTAS

Juridiniam skyriui

2010-01-06

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO EKONOMIKOS KOMITETO 2009-12-16 PASIŪLYMO REGULIUOTI VILIBOR–EURIBOR SKIRTUMĄ

VILIBOR ir EURIBOR yra atitinkamų tarpbankinių rinkų palūkanų indeksai, kurių tiesioginė paskirtis yra tinkamai atspindėti rinkos palūkanų lygį, todėl centriniai bankai ar kitos valdžios institucijos tiesiogiai nereguliuoja šių rinkos indikatorių lygio.

Stabilaus lito kurso režimo sąlygomis, centrinis bankas, patikimai valdydamas šalies užsienio valiutos atsargas, užtikrina laisvą litų keitimą į eurus bei eurų į litus, tačiau neturi ir negali tiesiogiai reguliuoti litų kiekio apyvartoje bei įtakoti lito rinkos palūkanų normų, taip pat ir jų skirtumo su bazinės valiutos palūkanomis. Lito rinkos palūkanas lemia kintanti rinkos pusiausvyra stabilaus lito kurso sąlygomis. Jeigu Lietuvos bankas pažeistų šiuos fiksuoto valiutos kurso tvarumo principus ir pradėtų didinti litų kiekį apyvartoje tam, kad sumažintų lito palūkanų normas, jis sumažintų lito padengimą užsienio atsargomis ir sukeltų rinkose abejones dėl sugebėjimo ateityje išlaikyti fiksuotą lito kursą, o tai tik padidintų lito–euro palūkanų skirtumą.

Manome, kad aukštas lito palūkanų normų padidėjimą 2008 m. spalio–2009 m. liepos laikotarpiu lėmė šie veiksniai: (1) aukštos Lietuvos Respublikos vyriausybės skolinimosi palūkanų normos dėl pakilimo metu nesukauptų rezervų ir poreikio skolintis nuosmukio sąlygomis (2) ūkio nuosmukio sąlygomis padidėjusi šalies įmonių kaip kreditavimo objekto rizika; (3) padidėjusi bankų tarpusavio konkurencija dėl ekonomikos nuosmukio sąlygomis mažėjančių vietos išteklių, kuri pasireiškia indėlių ir, atitinkamai, paskolų palūkanų padidėjimu; (4) padidėjęs lito ir euro palūkanų skirtumas, kai kuriems rinkos dalyviams ir užsienio analitikams manant, kad Baltijos šalys gali būti priverstos atsisakyti dabartinių stabilų nacionalinės valiutos kursų režimų.

Vėliau minėti veiksniai pasikeitė: Lietuva Respublikos ženkliai padidino Europos Sąjungos fondų įsisavinimą, sušvelninusį ūkio nuosmukį; Vyriausybė 2009 m. spalio sėkmingai išleido stambią euroobligacijų emisiją planuotam biudžeto deficitui finansuoti, bankuose ėmė didėti rezidentų indėliai, pirmiausia litais; kaimyninė Latvija sėkmingai suderino su tarptautiniais kreditoriais naujas paskolos sutarties sąlygas.

Reaguodamos į šias teigiamas naujienas, lito palūkanos ir jų skirtumas su bazinės valiutos palūkanomis ženkliai sumažėjo. Pastaruoju VILIBOR pasiekė 2007 m. gegužės, o VILIBOR-EURIBOR skirtumas sumažėjo nuo 830 bazinių punktų piko 2009 m. liepą iki 390 bazinių punktų lygio, buvusio 2008 m. lapkričio mėnesį, tai yra krizės paaštrėjimo pradžioje. Vis tik, VILIBOR-EURIBOR skirtumas išlieka didesnis, nei iki 2008 m. spalio, kai jis buvo apie 100 bazinių punktų.

Direktorius

██████████

██████████